

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Meddelande om EU-politik och frivilligarbete: Erkännande och främjande av gränsöverskridande frivilliginsatser i EU"

KOM(2011) 568 slutlig

(2012/C 181/26)

Föredragande: **Pavel TRANTINA**

Den 20 september 2011 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Meddelande om EU-politik och frivilligarbete: Erkännande och främjande av gränsöverskridande frivilliginsatser i EU"

COM(2011) 568 final.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 februari 2012.

Vid sin 479:e plenarsession den 28–29 mars 2012 (sammanträdet den 28 mars) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 134 röster för, 3 röster emot och 11 nedlagda röster:

Förord

Frivilligarbetet är ett viktigt uttryck för aktivt medborgarskap. Det skapar socialt kapital, bidrar till den sociala sammanhållningen och solidariteten, ger värdefulla ekonomiska fördelar till samhället och ger individen möjlighet att förverkliga sin potential. Termen frivilligarbete avser "alla slag av frivilligarbete, formellt, icke-formellt eller informellt, som utförs av en person av fri vilja, fritt val och fri motivation och för vilken betalningen saknar betydelse" (1). Mot bakgrund av den nuvarande krisen i Europa, de demografiska förändringarna och deras konsekvenser är det viktigt att erkänna den viktiga roll som frivilligarbetet spelar för individen när det gäller att underlätta integration, ansvarsstagande, kompetensupbyggnad och nätverksbyggande. Frivilligarbete måste dock tydligt skiljas från avlönad anställning och får på inga villkor ersätta en sådan.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) var först bland EU-institutionerna med att föreslå ett europeiskt år för frivilligarbetet 2006 och stödja arbetet i EYV 2011 Alliance. De andra följde efter. Målet uppnåddes 2011, och erbjöd möjligheter att öka medvetenheten om frivilligsektorns mervärde. Satsningen bidrog också till att göra frivilligorganisationer till mer effektiva aktörer på lokal, nationell och europeisk nivå. Europaåret för frivilligarbete 2011 har också bidragit direkt till ökat erkännande för frivilligarbetets roll som resurs när det gäller att lösa samhällsproblem och skapa förtroende.

1. Rekommendationer

1.1 För att en ändamålsenlig och långsiktigt hållbar miljö för frivilligarbetet ska skapas rekommenderar EESK att EU-institutionerna och medlemsstaterna vidtar åtgärder för att se till att den nationella lagstiftningen och EU-lagstiftningen möjliggör och uppmuntrar frivilligarbetet, skyddar frivilligarbetarna och undanröjer rättsliga hinder för deras verksamhet.

1.2 Man bör emellertid undvika bestämmelser som begränsar eller förhindrar frivilligarbetet genom att vara alltför beskrivande eller bristfälliga när det gäller förståelsen för lokala traditioner med avseende på frivilligarbetet. Frivilligorganisationerna bör också involveras direkt i utformningen av sådan lagstiftning. I vissa länder utgör frånvaron av en rättslig ram inte något hinder, medan en sådan brist i andra länder försvårar för frivilligarbetare och tillhandahållare av frivilligarbete. I vissa länder finns ett begränsat utbud av möjligheter till frivilligarbete som ett resultat av en alltför restriktiv rättslig ram.

1.3 Kommissionen bör uppmuntra inrättandet av en effektiv och välorganiserad infrastruktur för frivilligarbetet på EU-nivå och i medlemsstaterna (till exempel faciliteter för frivilligorganisationer, rekrytering, utbildning, stöd i samband med ansökan om finansiering) och förbättra möjligheterna för frivilligorganisationer och frivilligcentrum att tillhandahålla information och utbildning och att samordna verksamheten för frivilligarbetare och organisationer.

1.4 EU och medlemsstaterna bör säkerställa tillgänglig, tillförlitlig och långsiktigt hållbar finansiering för frivilligsektorn och hjälpa frivilligorganisationerna att anpassa sig till den nya finansieringsnivån. EESK uppmanar dessutom kommissionen att öka det ekonomiska stödet till frivilligarbetet inom EU-finansierade program och strukturfonderna.

1.5 EU-institutionerna och medlemsstaterna bör tillåta och stödja frivilligarbete som ett naturabidrag i samband med medfinansiering. EESK uppmanar också EU-institutionerna och medlemsstaterna att se till att mervärdesskattelagstiftningen inte skapar ytterligare administrativa bördor för frivilligorganisationerna.

(1) Rådets slutsatser om frivilligarbetets roll inom socialpolitiken, 3 oktober 2011.

1.6 För att arbetet inte ska tappa fart i framtiden föreslår EESK att vissa praktiska åtgärder vidtas, så att arvet från Europaåret för frivilligarbete 2011 hålls vid liv och så att frivilligarbetet inte försvinner från dagordningen i medlemsstaterna och på EU-nivå. EESK anser att kommissionen bör inleda en samrådsprocess (till exempel med en vitbok eller på något annat lämpligt sätt). Denna process skulle kunna betraktas som ett arv efter Europaåret för frivilligarbete, eftersom det skulle säkerställa att frivilligarbetet även fortsättningsvis får en framträdande plats på EU-nivå. Europaåren 2012 och 2013 skulle också kunna utnyttjas i detta avseende.

1.7 Det behövs en mer samordnad strategi från EU-institutionernas sida när det gäller politiken för frivilligarbete. Frivilligarbetet bör erkännas som en sektorsövergripande politisk fråga och samordnas av en särskild enhet inom kommissionen, med stöd av erforderliga politiska strukturer i andra EU-institutioner⁽²⁾. Därmed skulle man säkerställa ett fortsatt samarbete mellan de nationella samordningsorganen, en ansvarig enhet inom kommissionen, en tvärpolitisk grupp eller en kommitté inom Europaparlamentet, en rådskonstellation med ett tydligt ansvar för frågan samt frivilligorganisationer på alla nivåer.

1.8 Dessutom skulle alla aktörer göra insatser för att även fortsättningsvis aktivt främja frivilligarbete bland alla medborgare, med särskilt fokus (beroende på den nationella situationen) på ungdomar och äldre. Stödet till frivilligarbete som främjas av arbetsgivare bör ökas i framtiden – medlemsstaterna bör vidta åtgärder i detta syfte (till exempel granska möjligheterna till skattelättnader) och uppmuntra partnerskap med frivilligsektorn.

2. Allmänna kommentarer om frivilligarbete

2.1 En strategi för frivilligarbete bör basera sig eller inriktas på de frivilliga för att säkerställa kvalitet, erkännande, skydd och tillgång, helt utan diskriminering. Frivilligarbetarnas rättigheter, värdighet och skyldigheter bör erkännas och respekteras, och de frivilliga och deras organisationer bör vara medvetna om dem⁽³⁾.

2.2 Särskild uppmärksamhet bör ägnas frivilligarbetet eftersom det är ett verktyg för att uppnå målen för Europa

⁽²⁾ De nationella samordningsorganen för Europaåret för frivilligarbete 2011 uttryckte sin ståndpunkt i Warszawadeklarationen för långsiktig hållbarhet i åtgärden för frivillig verksamhet och aktivt medborgarskap (DESAVAC) den 1 december 2011: "Europeiska kommissionen uppmanas att – med respekt för de nationella, regionala och lokala befogenheterna och behoven – utveckla lämpliga strukturer för utbyte och samarbete mellan samtliga aktörer och det civila samhället i fråga om frivilligarbete även efter Europaåret för frivilligarbete 2011. För detta behövs ett forum för frivilligarbete inom kommissionen." (ej officiell översättning).

⁽³⁾ Sedan 2006 har kommittén stött diskussionerna om införandet av en europeisk stadga för volontärer som fastställer de grundläggande principerna för frivilligbetarens och ideella organisationers rättigheter och skyldigheter. En sådan stadga skulle fungera som vägledning i arbetet med att förbättra den rättsliga ramen för ideell verksamhet.

2020-strategin. Det är därför av största vikt att frivilligarbetet också ingår i de nationella reformprogrammen för att säkerställa stödet.

2.3 Samordningen inom frivilligsektorn bör upprätthållas även efter 2011 för att man ska kunna driva frågan, utbyta goda metoder och inrätta eller konsolidera plattformar för frivilligarbete med deltagande av alla relevanta aktörer (arbetsgivare, fackföreningar, andra branschorgan, nationella myndigheter och EU). EESK uppskattar det arbete som utförts av EYV 2011 Alliance⁽⁴⁾, som kulminerade i antagandet av policydagordningen för frivilligarbete i Europa (P.A.V.E.)⁽⁵⁾. Den innehåller ett antal inspirerande förslag för den framtida utvecklingen av frivilligarbetet i EU och medlemsstaterna samt för arbetsmarknadsparterna och de icke-statliga organisationerna.

2.4 För att öka medvetenheten om det socioekonomiska värdet i och bidraget från frivilligsektorn anser EESK att det är viktigt med en bred insamling och spridning av uppgifter om de sociala och ekonomiska återverkningarna av frivilligarbetet. Ett nödvändigt första steg är att anta och genomföra ILO:s vägledning för mätning av frivilligt arbete. Därmed kan man harmonisera metoderna för insamling av uppgifter om frivilligarbete i medlemsstaterna. Kommittén vill emellertid också peka på behovet av att sammanställa nationella uppgifter utöver BNP, till exempel uppgifter om "sociala indikatorer" som ett mått på den sociala välfärden.

2.5 Det är viktigt att se på vilka behov som finns hos de frivilligbetare som är aktiva i formella strukturer eller som ägnar sig åt frivillig verksamhet på egen hand. EU-institutionerna och medlemsstaterna kan inte och får inte glömma bort dem som har ställt sig till förfogande personligen för att utföra frivilligarbete för samhällets bästa. Deras direkta och indirekta arbete med frivilligorganisationerna bör lyftas fram. Dessutom bör många områden där frivilligarbete förekommer (utöver arbetet med ungdomar, idrott eller sociala frågor) tas upp till närmare granskning.

3. Allmänna kommentarer

3.1 EESK välkomnar kommissionens meddelande om EU-politik och frivilligarbete. Kommittén ställer sig bakom de definitioner och utmaningar som föreslås.

3.2 Kommittén är emellertid bekymrad över det möjligen förhastade offentliggörandet och bristen på offentligt samråd och konsekvensanalys. Ett antal förslag från det civila samhället saknas, bland annat de som lades fram senare inom PAVE.

⁽⁴⁾ www.eyv2011.eu.

⁽⁵⁾ http://www.eyv2011.eu/images/stories/pdf/EYV2011Alliance_PAVE_copyfriendly.pdf.

3.3 Kommissionen tar med rätta upp ett antal hinder för den frivilliga verksamheten och hävdar att medlemsstaterna "gjorde vissa framsteg i dessa frågor under 2006 när de förband sig att samarbeta för att överkomma direkta eller indirekta hinder (...). Mycket återstår dock att göra." Kommissionen kunde ha varit mycket ambitiösare i meddelandet när det gäller att ta fram särskilda förslag för att utveckla området.

3.4 Det är viktigt att erkänna att kommissionens ansvar är att fungera som katalysator för utvecklingen av politiken för frivilligarbete, men den kunde ha inriktat sig mera på frågor om gränsöverskridande frivilligarbete och frivilligarbetarnas rörlighet inom EU. Ansvar för att utveckla en rättslig ram samt riktlinjer för goda metoder och strategier ligger visserligen hos medlemsstaterna, men kommissionen borde spela en roll när det gäller att samla in uppgifter och att utvidga den öppna samordningsmetoden, för att se till att frivilligarbetet omfattas av de nationella reformprogrammen och av EU:s finansierings-system.

3.5 Kommittén välkomnar att kommissionen "kan komma att lägga fram förslag som särskilt underlättar för frivilligarbete i samband med unionens sysselsättningsstrategi, kampen mot fattigdom och social utestängning och kommissionens initiativ 'Ny kompetens för nya arbetstillfällen' ". Man bör emellertid erkänna att det finns en fara för att frivilligarbetet används som ett instrument för att uppnå politiska mål, och att de grundläggande värderingarna för frivilligarbete bör respekteras och skyddas.

4. Särskilda kommentarer till kommissionens förslag

4.1 EESK välkomnar att kommissionen har föresatt sig att öka medvetenheten bland EU:s medborgare och berörda parter om olika finansieringsprogram som kan användas för frivilligarbetare och frivilligverksamhet. Möjligheterna att finansiera frivilligarbete bör utökas till att omfatta annat än projektbaserad finansiering, till exempel genom att införa grundfinansiering, mindre bidrag och avtalspaket. Frivilligarbete som naturbidrag inom ramen för medfinansiering bör tillåtas och helst göras obligatoriskt.

4.2 Mot bakgrund av det nuvarande förslaget att slå samman programmet för livslångt lärande med programmet för aktiv ungdom till ett gemensamt program, "Erasmus för alla", hyser kommittén farhågor för att det icke-formella lärandet i form av deltagande i frivilligarbete kan äventyras, både vad avser innehållet och med tanke på att resurserna begränsas. EESK uppmanar därför kommissionen att se till att det nuvarande handlingsprogrammet "Aktiv ungdom" får behålla sitt oberoende och sin nuvarande finansiering, och att fortsätta med alla sina stödåtgärder, inbegripet den europeiska volontärtjänsten, parallellt med ungdomsinitiativen och stödet till de europeiska strukturerna på ungdomsområdet.

4.3 Kommittén instämmer i kommissionens åsikt att lämplig uppföljning av initiativ för "främjande av gränsöverskridande frivilligarbete inom ramen för Europaåret för medborgarna 2013" kommer att behövas. Det räcker emellertid inte att enbart nämna gränsöverskridande frivilligarbete: Allt frivilligarbete bör inkluderas. Tillämpningsområdet för Europaåret 2013 bör i detta syfte utvidgas till att omfatta Europaåret för aktivt medborgarskap, för att skapa medvetenhet bland EU-medborgarna.

4.4 EESK bevakar noga kommissionens arbete med ett förslag till rådsrekommendation om godkännande av icke-formellt och informellt lärande som tar hänsyn till frivilligarbetet och det "Europeiska färdighetspasset". För att på ett lämpligt sätt kunna bokföra de kunskaper som erhållits genom frivilligarbete bör passet inte bestå av en rad nya separata certifikat, utan helst vara ett övergripande dokument med en förteckning över all praktisk erfarenhet, utbildning, "mjuka" färdigheter och yrkeskunskaper som erhållits genom livslångt lärande, inbegripet frivilligarbete, om frivilligarbetaren så önskar.

4.5 Kommissionen ska under 2012 lägga fram förslag till vidareutveckling av EU:s ungdomsstrategi och av rekommendationen om unga frivilligarbetares rörlighet i Europeiska unionen. EESK anser att den öppna samordningsmetoden kunde vara lämplig att använda för alla frågor som rör frivilligarbete i Europa. Därigenom skulle frivilligarbetet kunna behållas högt upp på EU:s dagordning på ett strukturerat sätt.

4.6 När det gäller idrott välkomnar kommittén förslaget om ny EU-finansiering med inriktning på detta område, och vi betonar behovet av att stödja frivilligverksamhet, särskilt på gräsrotsnivå.

4.7 EESK anser att medvetenheten bör höjas när det gäller hur arbetsgivarna kan stödja enskilda arbetstagares frivilligarbete som ett uttryck för företagets sociala ansvar. Arbetsmarknadsparterna bör få uttala sig om frivilligverksamhet bland arbetstagarna, en verksamhet som alltid bör grunda sig på principen om frivilligt deltagande för de anställda.

4.8 Kommittén känner till flera initiativ som syftar till att främja frivilligarbete bland personalen i EU-institutionerna och offentlig förvaltning i medlemsstaterna. Med utgångspunkt i de positiva erfarenheterna bland EESK:s personal skulle kommittén vilja rekommendera att särskild uppmärksamhet ägnas *Solidarité Proposal* ⁽⁶⁾.

4.9 EESK hade förväntat sig ett mycket starkare gensvar från kommissionens sida för det civila samhällets krav på en förenkling av viseringsförfarandena för frivilligarbetare som kommer från tredjeländer. Ändringar av rådets direktiv 2004/114/EG bör läggas fram, med en särskild visumkategori för frivilligarbetare, som motsvarar den som finns för studenter.

⁽⁶⁾ <http://www.solidariteproposal.eu/>.

4.10 Kommittén välkomnar tanken på att inrätta en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd⁽⁷⁾, men har vissa tvivel på att kåren verkligen skulle ha en rent frivillig karaktär. En ordentlig utvärdering av de nu pågående pilotprojekten bör genomföras innan det slutliga förslaget om en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd presenteras. Eftersom kommissionen uppskattar de icke-statliga organisationernas arbete i utvecklingsarbetet föreslår EESK att EU-stödet till dessa initiativ, som oftast bygger på frivilligarbete, ska öka ytterligare för att förbättra genomslaget.

4.11 När det gäller kopplingar mellan frivilligarbete och hälsa och välfärd skulle kommittén vilja betona att frivilligarbetare inte får ersätta avlönad personal i social omvårdnad i deras ordinarie, dagliga arbete inom kärnverksamheten. Frivilligarbetare kan emellertid bidra med mervärde till de tjänster som tillhandahålls av yrkesarbetarna.

5. Sammanfattning av EESK:s aktiviteter under Europaåret för frivilligarbete 2011

5.1 För att förbereda Europaåret för frivilligarbete och förvalta verksamheten inrättade EESK samordningsgruppen för Europa år 2011, med Pavel Trantina (grupp III) som ordförande. Genom en rad offentliga hearingar strävade EESK dessutom efter att inleda en diskussion mellan arbetsgivare, fackföreningar och icke-statliga organisationer om hur frivilligarbetet kan underlättas på EU-nivå. Samordningsgruppen verkade i nära samarbete med kommissionens arbetsgrupp för Europaåret för frivilligarbete 2011, *EYV 2011 Alliance*, Europaparlamentets intressegrupp för frivilligarbete och ett antal andra aktörer som deltog i EESK:s evenemang.

5.2 Under 2011 höll EESK:s samordningsgrupp fem sammanträden, varav **fyra i kombination med offentliga hearingar**, som ägnades åt särskilda frågor med koppling till frivilligarbete för att uppmuntra dialogen mellan olika aktörer på området. Den viktigaste partnern i samband med hearingarna var *EYV 2011 Alliance*, som ställde upp med talare från sina arbetsgrupper för särskilda frågor, och kommissionens arbetsgrupp för Europaåret för frivilligarbete 2011.

1. Frivilligarbete – värde och erkännande (23 mars)
2. Frivilligarbete – kvalitet och infrastruktur (23 maj)
3. Rättsliga ramar för frivilligarbete (27 september)

4. Frivilligarbete bland anställda (9 november)

5.3 EESK har varit medarrangör för flera evenemang, bl.a.:

- 2:a tematiska konferensen på EU-nivå (23–24 maj), anordnad av Europeiska kommissionen – EESK stod värd för diskussioner om framför allt anställdas frivilligarbete.
- 2:a volontärkonventet och konferens för aktörerna (7–8 september) – anordnade av Europeiska ungdomsforumet i EESK:s och Europaparlamentets lokaler.
- *EYV 2011 Alliance*, samordnarsammanträde i EESK:s lokaler den 17 mars, 19 maj och 29 september 2011.
- Juryarbete för utmärkelsen *European Employee Volunteering Award* i februari 2011.

5.4 EESK:s grupp III anordnade en stor konferens om frivilligarbete för att högtidlighålla det första polska ordförandeskapet för rådet och Europaåret för frivilligarbete 2011 i Warszawa den 30 september 2011 i presidentpalatset, i närvaro av Polens president, Europeiska kommissionens ledamot med ansvar för utbildning och sociala frågor samt Polens arbetsmarknads- och socialminister och andra huvudtalare. Det övergripande temat för konferensen var "Ett Europa med aktiva medborgare: frivilligarbete".

5.5 EESK:s ordförande samt ordföranden och medlemmar i samordningsgruppen för Europaåret 2011 deltog i många sammanträden om frågan, bland annat:

- Den inledande konferensen för Europarådets för frivilligarbete 2011 i Budapest.
- 2:a tematiska konferensen på EU-nivå om frivilligarbete i Bryssel.
- Den avslutande konferensen för Europaåret för frivilligarbete 2011 i Warszawa.

5.6 EESK arbetar nu på en bok om aktivt medborgarskap i syfte att illustrera det breda spektrum av aktiviteter som genomförs av EESK:s ledamöter inom ramen för yrkeslivet, den politiska sfären och frivilligarbetet.

Bryssel den 28 mars 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Staffan NILSSON

⁽⁷⁾ I enlighet med artikel 214 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.